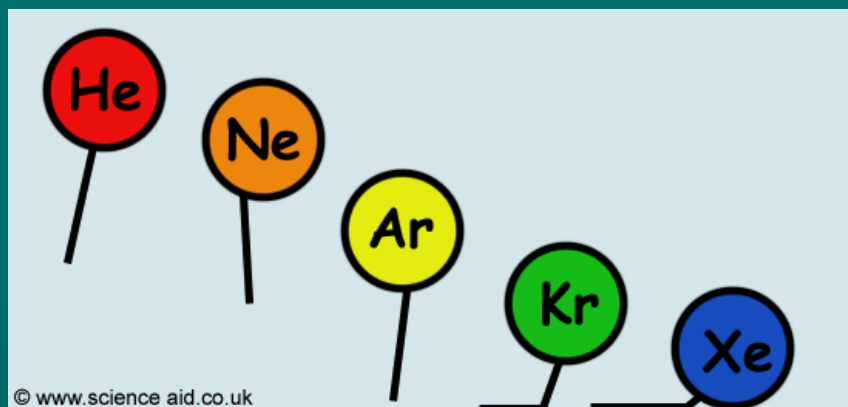

Nemesgázok

He, Ne, Ar, Kr, Xe, Rn

Nemesgázok

He, Ne, Ar, Kr, Xe, Rn

Felfedezés: Cavendish - elkülönítés 1785.

William Ramsay, John Rayleigh 1894.

cseppfolyós levegőből $\rightarrow \text{N}_2$
(nehezebb)

kb 1% Ar-tartalom

Rn: Rutherford, Soddy 1900.

Nemesgázok

■ Név:

heliosz	Nap	$5,24 \times 10^{-4}$
neosz	új	$1,82 \times 10^{-3}$
argosz	lusta	0,934
krüptein	elrejtőzni	$1,14 \times 10^{-3}$
xenosz	idegen	$8,7 \times 10^{-6}$
		% a levegőben

Nemesgázok

Előfordulás

- fiatal csillagokban $H \rightarrow He \rightarrow \dots$
- Nap: 73% H, 26% He, 1% egyéb
- Föld: levegőben
Kr, Xe vizek fölött
He, Ne 60 km fölött
földgázokban (USA)
mélykőzetekben (U, Th)
meleg forrásokban
atomreaktorokban

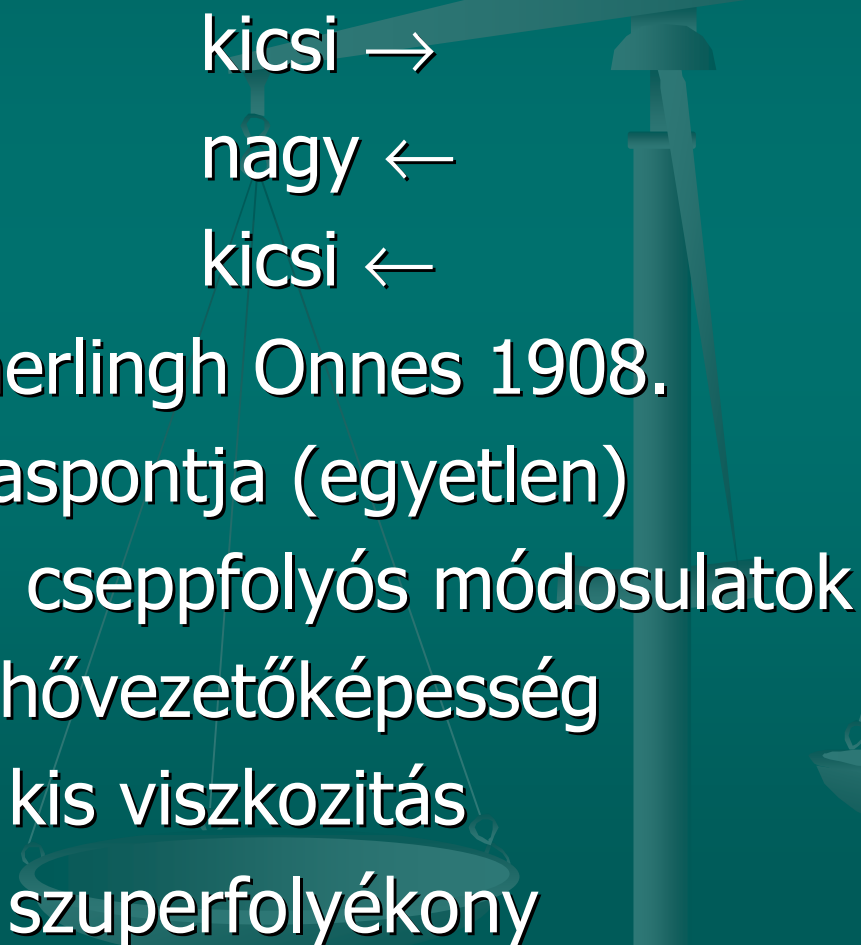
Nemesgázok

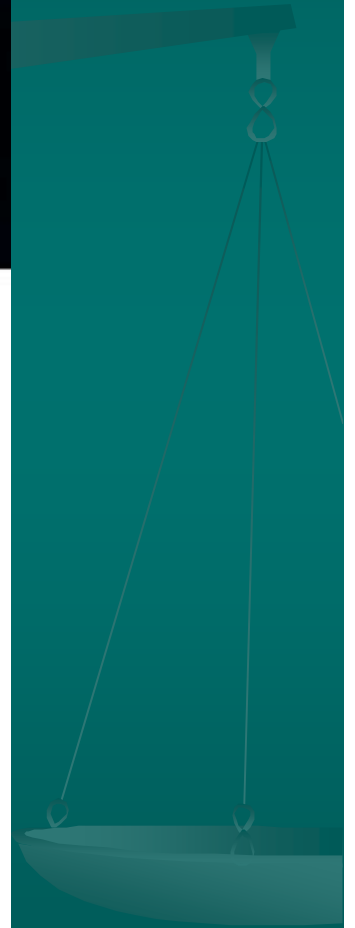
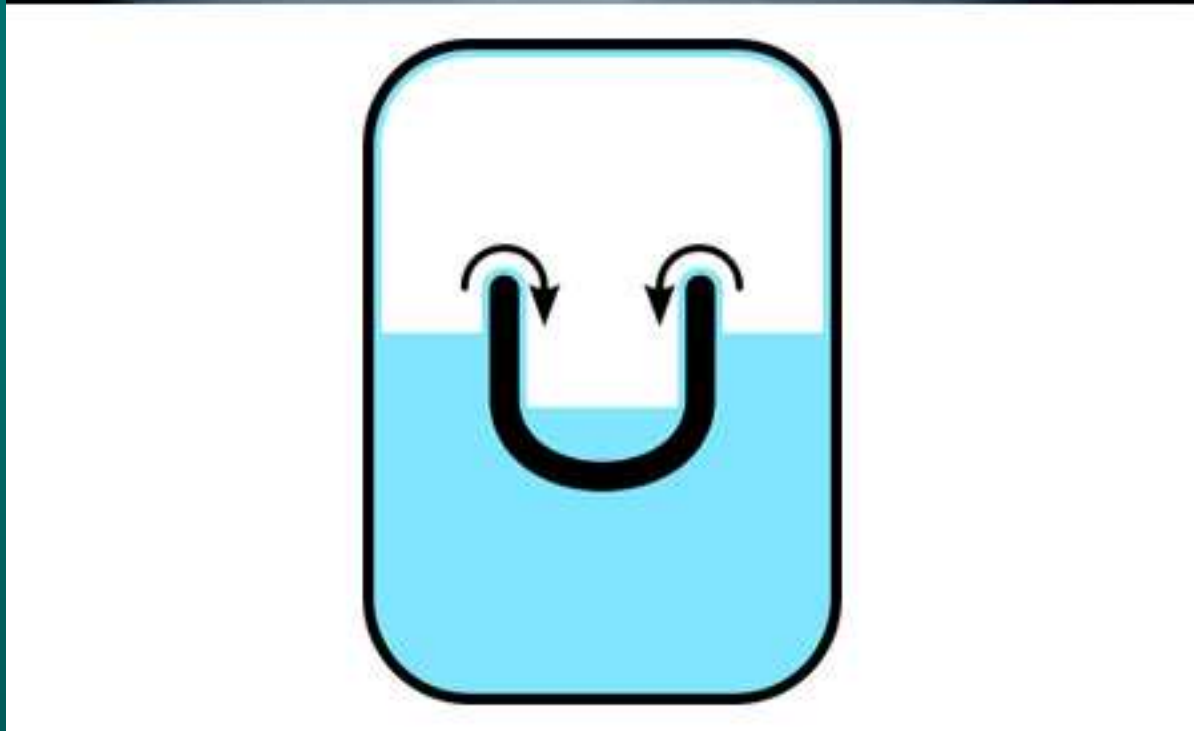
e-szerkezet

$s^2 s^2p^6$

zárt, stabil

Fizikai tulajdonságok

- o_p , f_p , sűrűség, T_{cr} kicsi →
  - IE nagy ←
  - gerjesztési energia kicsi ←
  - cseppfolyósítás: Kamerlingh Onnes 1908.
  - He: nincs hármaspontja (egyetlen)
He I, He II cseppfolyós módosulatok
He II nagy hővezetőképesség
kis viszkozitás
szuperfolyékony
-

Nemesgázok

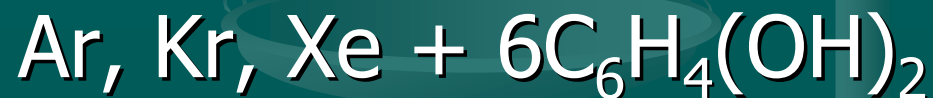
Kémiai tulajdonságok

- **stabil** atomok
- reakcióképeség nincs
- kevés vegyület

kovalens kötés/Bartlet 1960

- clathratok (szendvicsvegyületek)

Nemesgázok

Előállítás

- csillagok, Nap: $4\text{H} \rightarrow \text{He}$ fúzió
- Föld:
 ${}_{92}^{238}\text{U} \rightarrow {}_{90}^{234}\text{Th} + 4\text{He}$
 ${}_{92}^{230}\text{U} \rightarrow {}_{90}^{226}\text{Th} + 4\text{He}$ α -bomlás
- laboratórium: levegő - H_2O - CO_2
- O_2 $2\text{Cu} + \text{O}_2 = 2\text{CuO}$
- N_2 $3\text{Mg} + \text{N}_2 = \text{Mg}_3\text{N}_2$
maradék: nemesgázok

Nemesgázok

Előállítás

- ipar: levegőből frakcionált kondenzációval

Xe -108 °C

Kr -153 °C

Ar -186 °C

Ne -246 °C

He gáz marad

földgázból (He), ipari gázokból

Nemesgázok

Felhasználás

- fénycsövek, égők, reklámok (elektromos kisülés - gerjesztés - fénykibocsátás)
- hegesztés - védőgáz, ballonok - töltőgáz
- hűtőfolyadék
- He: űrhajó atmosféra

Biológia O₂/He atmosféra (He nem oldódik)

